بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2024/HC-A/205
- **އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް:** ނަމާއި އެޑްރެސް ސިއްރުކުރެވިފައި
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** ނަމާއި އެޑްރެސް ސިއްރުކުރެވިފައި
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްމުނިޢުމް ހުސައިން
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު
ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޢަޖީލް މޫސާ

ނިމުނު ތާރީޚު:

1447	ރަޖަބު	02
2025	ޑިސެންބަރު	22

ހައިކޯޓުގައި ގަޟިއްޔާ ނަޒަރުސާނީ ކުރި ތާރީޚް:

22 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1446
25 ސެޕްޓެމްބަރު 2024

އިސްތިއުނާފު ކުރި ނިންމުން:

- ނަންބަރު: [redacted]
- ނިންމި ތަން: [redacted]
- ބާވަތް: ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް އަމުރު
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 04 ޖުލައި 2024
- ނިންމުނު ތާރީޚް: 23 ޖުލައި 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ނަން ސިއްރުކުރެވިފައި

ހާޟިރު ވަކީލުން:
އަލްއުސްތާޛު ޚަދީޖާ ޝާހިދާ / ނަވަރަނާ، ސ. ހިތަދޫ
އަލްއުސްތާޛު ނަޒާ އަޙްމަދު / ޖުއިލީ، ސ. މީދޫ

އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅު ފަރާތް

ނަން ސިއްރުކުރެވިފައި

ހާޟިރު ވަކީލުން:
އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޙަސީބް / ދަރުމަވަންތަ ނަންބަރު ރީސް 4059، މާލެ
އަލްއުސްތާޛު ސަޢީދާ އަޙްމަދު / ޖަންބުރީގެ، ސ. ހިތަދޫ

ޚުލާސާ - ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް އަމުރު – ނަންބަރު 3/2012 (ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 37، 39، 40 ވަނަ މާއްދާ

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ހުސައިންގެ ރައުޔު

ތަޢާރަފު

1. މިއީ، [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާ (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ") އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުން މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-A/205 ޤަޟިއްޔާއިން ބެލި އިސްތިއުނާފު (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު") ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓެވެ.

2. މި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައި ވަނީ [redacted] (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތް") އެވެ. އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވަނީ [redacted] (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "އަމުރު ރައްދުވި ފަރާތް") އެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ޤަޟިއްޔާ

3. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާގެ ފަސްގަނޑު ތިރީގައި މި ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކަށް އެދުން

4. ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން [redacted] [redacted] ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއެވެ.

5. އަމުރަށް އެދުނު ސަބަބުގެ ގޮތުގައި މި ހުށަހެޅުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތަށް އަމުރު ރައްދުވާ ފަރާތުން [illegible] މި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކަން ހޯދުމަށް [illegible] އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާ ވަކިކޮށް، އަދި އެ

ގެއަށް ވަނުން ވެސް މަނާކޮށްފައި ވަނިކޮށް، ނަފްސާނީ ގޮތުން ބިރުދެއްކުމުގެ ގޮތުން ގެއަށް [illegible] [illegible] އާއި، އަމުރު [illegible] ފަރާތުގެ ގެއަށް [illegible] [illegible]، އަދި ގެއިން [illegible] [illegible] ބިރުދައްކައި، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާއި ދަރިންނަށް [illegible] އަދި އަމުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމުރަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ނަފްސާނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަފްސާނީ އަނިޔާ [illegible].

6. މި ފާހަގަކުރި ކަންކަމަށް ބިނާކޮށް އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2012 (ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނު) (މީގެފަހުން "ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނު") ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ނެރުއްވުމަށް. މިގޮތުން، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާ ގުޅޭ ހަވާލުކުރުމާއި، އެ ފަރާތް މިހާރު ދިރިއުޅޭ ގެއަށް ވަނުން މަނާކޮށް އަމުރު ނެރުއްވި ފަރާތުގެ މައްޗަށް އަމުރުކުރުމަށް އެދިފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ވެސް، އަމުރު ނެރުއްވި ފަރާތުން އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާ އެއްވެސް ގޮތަކުން މުޢާމަލާތްކުރުން މަނާކުރުމަށާއި، އަމުރު އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް [illegible] އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމުރު ނެރުއްވި ފަރާތުގެ [illegible] އެދިފައިވެއެވެ.

ހުކުމް

7. މި [illegible] ގުޅިގެން [redacted] ކޯޓުން ކުރަ [illegible] ހުކުމްކޮށްފައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

"[redacted] މައްޗަށް ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިވުމުގެ އަވަސް
އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް އެދި [redacted] ހުށަހެޅި މި މައްސަލާ ގައި
ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2021 (ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނު) ގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދަ "ގެވެށި

އަނިޔާގެ އަމަލު" ކަމަށް ބުނެފައިވާ އަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަން އެނގެން ނެތުމާ އެކު އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ ގޮތެއް ނެތުމާ ހަމަހަމަވާ "ދައުވާލިބި ކަމުގެ އަވަސް އަމަލު" ނުނިމުމުން ދެނެއް ނެތުމަކަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމެވެ."

8. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ވަނީ ތުހުމަތުކުރެވޭފަރާތުގެ އަވަސް އަދުލު ގެއްލިގެން ކަމަށް މި ހުކުމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ބަޔާން

9. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ އިސްތިއުނާފީ ދެ ނުކުތާއެވެ.

ފުރަތަމަ ނުކުތާ

10. މި ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ޕްރޮސީޖަރާއި ވާދީއާކަށް ފުރުސަތުދީފައި ނުވާކަމާއި ދިފާޢުކުރުމުގެ، އަމަލު ދައްކާލު ފަރާތް ނެގޭނެކަން ދެއްސަފާކަމާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާ އަދި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/169 ގަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތުހުމަތުކުރެވޭފަރާތުގެ އަވަސް އަދުލުވެރި އިޖުރާއަތުތަކާ ހިލާފުން ބާޠިލު އިޖުރާއަތުތަކެއްގެ މައްސަލަ ކަމަށެވެ.

8.1 މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްދެއެވެ.

8.1.1 ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި ދީފައިވާ ތުހުމަތުކުރެވޭފަރާތުގެ އަމަލު ބަޔާންކުރާ ކަމާއި، އެއީ ތުހުމަތުކުރެވޭފަރާތުގެ އަމާނާ، ތުހުމަތުކުރެވޭފަރާތުގެ އަވަސް އަމަލު ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދުނީ ތުހުމަތުކުރެވޭފަރާތުގެ އަވަސް އަމަލަކަށް ކަމަށެވެ.

8.1.2 ޤާނޫނީ އަސާސްތަކަށް ބަލާއިރު، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތަކުގައި ގޮތް ކަނޑައަޅަން ޖެހޭނީ އަމުރު ރައްދުވި ފަރާތުގެ ގައިރުޙާޟިރުގައި ކަމަށެވެ. މިގޮތުން، އަވަސްއަމުރަކަށް އެދުމުން އަމުރު ނިސްބަތްވާ ފަރާތާ އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން ނުޖެހޭނެ ކަމަށްވާތީ، އަމުރާމެދު ގޮތެއް ނިންމަން ޖެހޭނީ އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ ބަހުގެ މައްޗަށް ކަމަށެވެ.

8.1.3 [illegible] ގޭގެ އަނިޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމަށް [illegible] [illegible] ގޭގެ އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަވަސް އަމުރުތައް ނެރެންޖެހޭ ޙާލަތްތައް [illegible] ކަމަށެވެ.

8.1.4 މި ޙާލަތުގައި ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ، ގޭގެ އަނިޔާގެ [illegible] ހިނގަމުންދާ ނުވަތަ ހިނގާފައިވާ ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް [illegible]

8.1.5 ނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގައި [illegible]

8.1.6 [illegible]

މައްޗަށް އެކަނި ބިނާކޮށްގެން ކަމަށާއި، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަގީގަތްތަކާއި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމާބެހޭ ލިޔެކިޔުމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާ ކަމަށެވެ.

8.2 މި ނުކުތާގެ ޙަވާލުގައި އިސްތިއުނާފު ފަރާތުން ފާހަގަކުރި މުހިއްމު ކަންކަން ތިރީގައި މި ބަޔާންކުރަނީއެވެ.

8.2.1 މި މައްސަލައިގެ ފާއިލިއްޔަތު މިހާރު ގެއްލިފައިވާ ކަމަށެވެ. އެހެނީ މި ދެމީހުންނަކީ މިހާރު ދެމަފިރިން ނޫން ކަމަށެވެ.

8.2.2 ޖިސްމާނީ އަނިޔާއެއް ކޮށްފައިވާކަން ސާބިތުވާ ފަދަ ހެއްކެއް ހުށަހަޅާފައި ނެތް ކަމަށެވެ. އަދި [illegible] ހުށަހަޅާފައި ނެތް ކަމަށެވެ.

[illegible]

11. މި ނުކުތާގައި [illegible] އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޟިއްޔާގައި [illegible] ނަންބަރު 2022/HC-A/169 ގަޟިއްޔާގައި [illegible] ހިލާފަށް ސިވިލް ކޯޓުން [illegible]، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ނިންމާފައި ވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި [illegible] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރާއި ހިލާފަށް ކަމަށެވެ.

11.1 މި ނުކުތާގެ ތަފުސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަމުގެ ހުލާސާ މި ބަޔާންކުރަނީއެވެ.

11.1.1 މަތީ ދަރަޖައިގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އަމަލުކުރުން ދަށު ދަރަޖައިގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާން ޖެހޭނެ ކަމަށެވެ.

11.1.2 ގޯތި އަނިޔާ ހުއްޖަތުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ދަޢުވާތަކުގެ އަވަސް އިޖްރާއަތުތަކެއް ކުރިއަށްގެންދަން ޖެހޭ ގޮތް މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/169 ގަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ކަމަށެވެ.

11.1.3 ނަމަވެސް މި މައްސަލާގައި ހުކުމަށް ވާސިލުވެފައި ވަނީ އިޖްރާއަތުތަކާ ހިލާފަށް ކަމަށެވެ.

11.2 މި ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި ވެސް އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރީ އެއް ވާހަކައެކެވެ.

ނިންމަން އެދުނު ގޮތް

12. މި އިސްތިއުނާފު ނިންމައިދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދިފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޟިއްޔާ ނިންމާފައި ވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ހިލާފަށް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، އެ ގަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާތިލުކޮށްދިނުމަށާއި، މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ގޯތި އަނިޔާ ހުއްޖަތުގެ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އަވަސް އަދި ގޮތް އިޖްރާއަތުތަކާއި އެއްގޮތަށް މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް ތަހުވީލުކޮށް ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށެވެ.

13. އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތުން އެދިފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަށް ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަވާ ނުކުތާތައް

14. ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ދެ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ މައިގަނޑު ދެ ސުވާލެއް ކަމުގައި ފެނެއެވެ. އެއީ، ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް [illegible] ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގައި، (1) އިޖުރާއަތާ ހިލާފުވިތޯ، (2) ރިޢާޔަތްކުރުން ގޯސްތޯ، މި ދެ ސުވާލެވެ.

އިޖުރާއަތާ ހިލާފުވިތޯ؟

15. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރަނީ، ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން އަމުރު ރައްދުވި ފަރާތް ކޯޓަށް ހާޒިރު ނުކޮށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ފުރުޞަތު ނުދީ [illegible] ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގައި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އިޖުރާއަތާ ހިލާފުވުން ކަމަށެވެ.

16. "ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އާންމު އުސޫލުން ކުރުމުގެ ކުރިން، މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދެފުށުގެ ވާހަކަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ޕާޓީގެ ވާހަކައަށް އެކަނި ބިނާކޮށް، އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން އަނެއް ފަރާތް އެންގުމަކާ ނުލައި، ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ސާފުކޮށް ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

17. މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/169 ގަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ "ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން، ހުށަހަޅާ ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް އަބަދުވެސް ނެރެންވާނީ، މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ޕާޓީގެ ވާހަކައަށް އެކަނި ބިނާކޮށް، މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން އަނެއް ފަރާތަށް އެންގުމަކާ ނުލައި ވަރަށް އަވަހަށް" ކަމަށެވެ. އަދި އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ "ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރުގެ އެންމެ

އަސާސީ އެއް ސިފައަކީ، އެ އަމުރަކީ ކޮބާކަން އެގޭފަދަ އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ފަރާތަށް އަވަހަށް ނުނެރުއްވޭ އަމުރެއް ކަމުގައިވުން" ކަމަށެވެ.

18. ތަންފީޛުކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރާ ހަމަތަކަކީ އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތުން ދައްކާ ވަޞްފުތަކާއި، ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި ކަމަށް ބަޔާންކޮށް، ހުރިހާ ޤަރީނާތަކެއް ބަލައި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއް "ގޮތަކީ އަދިވެސް ހުއްޖަތުގެ ގޮތުގެ ކަންތަކާ" ގައިވާ ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[1]

19. ވީމާ، ތަންފީޛުކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން އަމުރު ޢަމަލުކުރި ފަރާތުގެ ޖަވާބު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަކާ ނުލައި ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޖުރާއާތުގެ ދިމާ އިންސާފުވެރިކަން ކަމާބެހޭ އޮފީހުގެ އަރިހުން ޖާރީ ސަލާމަތެއް ނެތެވެ. ތަންފީޛުކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާ މީހާގެ ފަރާތުން އެކަށީ ޖަވާބު، އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވިކަން އަންގައި ފާޚާމަށް އެންގުމާ ނުލައި، ވަކިން އަވަހަށް އެ ހުކުމް އަމުރާއިދު ޖެހޭ ނިންމުމަކީ ހިނގާނަމަ ޖާރީ މުގުރާން އޮވެ ޝަރުޢީ ވަކިން ބެލި ދާ ސަޢުލްކަން ދިމާ ދަ ހިތްޤާގެ އަދުލުގެ ނިޔާމުގައި ކަމެކެވެ.

20. މިގޮތުން މި މައްސަލާގައި ކަންހިނގާފައިވާ ތަރުތީބު މި ބައްޔިނާތް ކަންތަކާ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

20.1. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ޤަރާރު ހުށަހެޅި ތަންފީޛުކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނުނިމިގެންވަނިކޮށް އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުން އެނގެންވެއެވެ.

20.2. ދެ ވަނަ ކަމަކީ، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި 04 ޖޫން 2024 ގައި ކަމަށްވާއިރު މި އަމުރާ ގުޅިގެން 09 ޖޫން 2024 ވަނަ ދުވަހު އަޑުއެހުމެއް ބާއްވާފައެވެ. މި އަޑުއެހުމުގައި އަމުރު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ފަރާތް

---

[1] [illegible] 54 ވަނަ ސަފްޙާ

ހާޒިރުކޮށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ފުރުޞަތު ދީފައިވާކަމެވެ. އަދި އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފަރާތް ދިފާޢު ސާބިތުކުރެއްވިކަމެވެ.

20.3. ތިން ވަނަ ކަމަކީ، ދެވަނަ އަޑުއެހުން ބޭއްވި 23 ޖުލައި 2024 ވަނަ ދުވަހުކަމެވެ. މި އަޑުއެހުމުގައި އަމުރު ދައްކުމަށް ފަރާތް ބައިވެރިކުރުމަށް އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ކަނޑައަޅައިގެން އިސްތިޢުނާފު، އެ ކަމަކީ ކަނޑައެޅިގެން ވާނީ ހިމާޔަތްކުރައްވާކަން ފާހަގަކުރުމުން ދަތިކަން، "އަމުރާއި ގޮތް ނިންމުމަށް އަމުރު ދައްކުމަށް ފަރާތް ބާޠިލްކުރުމަށް އިސްލާހުކުރަން ހުށަހެޅި ނިންމުމަކަށް ނުވާ" އެ ކަމަށް ހާޒިރުގައި އަޑުއެހުން ގެންގޮސް ހުށަހަޅުއްވާކަމެވެ.

20.4. ހަތަރު ވަނަ ކަމަކީ، އަމުރު ދައްކުމަށް ފަރާތް ހާޒިރުނުވުމުން ދަޢުވާލިބިފައިވާ ފަރާތުގެ މި މަރުޙަލާގައި ގޮތް ކަނޑައަޅަން ޖެހުނު ސަބަބަކީ ކޯޓަށް ނިންމުމުގައި ބަލާނުލާފައި ނުވާ ކަމެވެ.

21. މި މައްސަލާގައި ކަނޑައަޅާ ގޮތް ކަމަށް އިސްލާޙު މި ފާހަގަކުރާ ކަނޑައަޅަން ބަލައިގެން ފުރުޞަތު އެއް ހަވާލުވެ، ދަރިކޮޅުނަގާގޮތުގެ އަމަލު އަމުރާގައި ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގެ އިޖުރާއަތު ހިންގާފައި ވަނީ، ގޮތަކީ އަދާލަތު ހިފެހެއްޓުމުގެ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގަވާއިދުން "މައްސަލަ ހުށަހެޅި ދުވަހު ފާހަގަކޮށް އަމަލު ބަލާނުލާ، އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުނުކަން އަރުވައި ގަބޫލުކުރެއްވުން ނުވާ" ނިންމިކަމެވެ. މިއީ ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ބަލައިނުލާފައިވާ އުސޫލު ހިފެހެއްޓުމެވެ. އަދި ފުރުޞަތު އެއް އަމުރު ހަވާލުވެ، ދަރިކޮޅުނަގާގޮތުގެ އަމަލު އަމުރާގައި ގޮތް ކަނޑައަޅާފައި ވަނީ، ގޮތަކީ އަދާލަތު ހިފެހެއްޓުމުގެ ގާނޫނުން ދަރިކޮޅުނަގާގޮތުގެ އަމަލު އަމުރާގައި ގޮތް ކަނޑައަޅާނެ ކަމަށް އިންސާފުގެ އަމަލުކުރުމުގައި ވެސް ނުވެއެވެ. މި ހިފެހެއްޓުމަކީ ދަރިކޮޅުނަގާގޮތުގެ އަމަލު އަމުރާއި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަށް އަސާސަށް ހިފެހެއްޓުމަކަށްވާއިރު ސަބަބެއް ނެތެވެ.

ރިޢާޔަތްކުރުން ގޯސްވޯ؟

22. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރަނީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރެދެވޭނެ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކޯޓުން ކަނޑައެޅީ، [illegible] ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލުތަކުގެ ތާރީޚެއް ކިޔައިދީ އެކަމަށް [illegible] [illegible] ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަވަސް އަމުރެއް ނެރެދެއްވުމަށް [illegible] ވުޖޫދުގައިވާކަން އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައި ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

23. ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރެވިދާނެ ހާލަތްތައް ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި އަދި އަވަސް އަމުރު ނެރުމުގެ ކުރިން ރިޢާޔަތްކުރަން ޖެހޭ ކަންކަން އެ ޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާއިރު، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންވީ މިންގަނޑު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/169 ޤަޟިއްޔާގައި އަންނަނިވި ފަދައިން ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

> "....... ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ނެރުމުގައި މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ކޯޓުން ހުށަހަޅާ ހެކިތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުޖެހޭނެއެވެ. މިގޮތުން [illegible] ގެވެށި އަނިޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ ދެ ސަބަބަކަށްޓަކައެވެ. ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ މި އަމުރުގެ ބޭނުމަކީ ވަގުތީ އަވަސް އަމުރެއް ކަމުގައި ވުމެވެ. ދެވަނަ ސަބަބަކީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކީ އެކަނި، [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible]، މި [illegible] ސަބަބުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible]، ގެވެށި އަނިޔާގެ [illegible] ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގެވެށި އަނިޔާގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ވާޖިބު ކުރުވާނަމަ ނުވަތަ [illegible] އަނިޔާގެ އަމަލެއް ނުހިނގާކަމަށް [illegible]، [illegible] އަނިޔާގެ އަމަލެއް ހިނގާކަމަށް [illegible]، [illegible] އަވަސް [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިނާކުރެވިފައެވެ. އެއްވެސް ޙާލަތެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުޖެހޭނެއެވެ."

24. މިގޮތުން، [illegible] އަވަސް [illegible] [illegible] މި މައްސަލާގައި [illegible] [illegible] ބަލާއިރު މި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ފާހަގަވެއެވެ.

24.1 [illegible] އަވަސް [illegible] [illegible] ސަބަބަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] އަދުލު [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމެވެ.

24.2 މި ފާހަގަކުރި [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިގޮތުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ގޭގެ މުދަލަށް ގެއްލުންދީ ހަދާކަމަށާއި، 08 މާރިޗު 2024 ވަނަ ދުވަހު އަމުރު [illegible] ފަރާތުން އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ މޫނުމަތީ [illegible] ޖަހައި އަނިޔާކޮށްފައިވާކަމަށާއި، މި އަނިޔާތަކުން ރައްކާތެރިކުރަން އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ މައިންބަފައިންގެ ގެއަށް ބަދަލުވުމުން ބިރުދެއްކުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށާއި، މި ގޮތުން އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތް [illegible] އަމުރު [illegible] ފަރާތުގެ ގެއަށް ގެންގޮސް ގޭގައި [illegible] ފަރާތުގެ މައިންބަފައިންގެ [illegible]، އަދި 08 މާރިޗު 2024 ވަނަ ދުވަހު ހިނގާދިޔަ އަނިޔާވެރި ހާދިސާ [illegible] އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ [illegible].

24.3 މި ފާހަގަކުރި ކަންކަމަށް ބިނާކޮށް އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ، ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށެވެ. މިގޮތުން، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ ފޯނު ހަވާލުކުރުމަށާއި، އެ ފަރާތް މިހާރު ދިރިއުޅޭ ގެއަށް ވަނުން މަނާކޮށް އަމުރު [illegible] ފަރާތުގެ މައްޗަށް އަމުރު [illegible]. [illegible] އިތުރުން ވެސް، އަމުރު [illegible] ފަރާތް އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާ [illegible] މުޢާމަލާތުކުރުން މަނާކުރުމަށާއި، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތާ [illegible] ނުދިއުމަށާއި، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތް ދިރިއުޅޭ [illegible] ވަނަ [illegible] އެދިފައިވާކަމެވެ.

24.4 އަދި ފާހަގަވާ ކަމަކީ، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޮޓޯގައި [illegible] ބައެއް [illegible] ފާހަގަކޮށް ބައެއް [illegible] ފޮޓޯ [illegible]. މިގޮތުން، 30 މާރިޗު 2024 ވަނަ

ދުވަހު އޭޑީކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ [illegible] ޑޮކްޓަރަކަށް [illegible] އެދުނު ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] ލިޔުމެއް ހިމަނާފައިވެއެވެ. މި ލިޔުމުގައި 08 މާރިޗު 2024 ވަނަ ދުވަހު [illegible] [illegible] ޖިސްމާނީ ހަމަލާއެއް ކުރިމަތިވި ކަމަށް އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ބުނާކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] 14 މާރިޗު 2024 ވަނަ ދުވަހު [illegible] އަނިޔާގެ [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]" ވެސް [illegible] [illegible] ހިމަނާފައިވާކަމެވެ.

25. ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަށް އެދި މި މައްސަލާގައި ހުށަހެޅި ފޯމުން [illegible] މި [illegible] ކަންކަމާއި، އަވަސް އަމުރާއެކު ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ބަލައި އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

25.1. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، މި ދެމަފިރިންގެ މެދުގައި ގޭގެ ގުޅުން އޮންނަ ކަމެވެ.

25.2. ދެވަނަ ކަމަކީ، އަމުރުގައި ހިމެނުމަށް އެދުނު ކަންކަމަކީ ގޭގެ އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާއިރު އެދެވިދާން ހުރި ކަންކަމެވެ.

25.3. ތިންވަނަ ކަމަކީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައިވާ އިސްވެ ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، ގޭގެ އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޙާލަތްތަކާއި، 40 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ޝަރުޠުތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] ސަމާލުކަމަށް، މި ބާވަތުގެ އަމުރެއް ނެރުމަށް [illegible] [illegible] ކަމަށް އިސްވެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

25.4 ހަތަރުވަނަ ކަމަކީ، އަމުރު ނެރެ ނުދޭން ނިންމި އެއް ސަބަބަކީ އެންމެފަހުން ޖިސްމާނީ އަނިޔާއެއް ކުރިކަމަށް ބުނަނީ 8 މަސްކުރިން ކަމަށްވުން ކަމަށް ފާހަގަކުރާއިރު، މިއީ ގެތެރި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނާ ހިލާފަށް އަމުރު [illegible] ފަރާތް ކޯޓަށް ހާޒިރުވުން އެ ފަރާތާ އެއް [illegible] [illegible] އެދުނު ފަރާތާ ސުވާލުކޮށްގެން "ހޯދި" ކަމަށް ބުނާ [illegible] ކަމާއި، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައިވާ މައުލޫމާތާއި [illegible] [illegible] މި ބަލާ [illegible] [illegible]، ނަމަވެސް [illegible] [illegible] ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ. އަދި، [illegible] އެދުނު ފަރާތާ [illegible] [illegible] ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުގައި، "އަނިޔާކުރިޔަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމުރެއް" މި [illegible]، އަދި "..... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" މި ފަދައިން، އަދި [illegible] "..... އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މީގެ ކުރިން އަނިޔާކޮށްފަ ހުރި މީހަކު ދެވަނަ ފަހަރަށް [illegible] [illegible] އެ ގޮތަށް [illegible] [illegible] [illegible]" މި ފަދައިން ބުނެ [illegible] އެދޭ ފަރާތަށް [illegible] ކަމެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖިސްމާނީ [illegible] ސާފުކޮށް އެނގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިނގާފައި ނުވާ ކަމެވެ.

25.5. ފަސް ވަނަ ކަމަކީ، އަމުރު ނެރެ ނުދޭން ނިންމި އަނެއް ސަބަބަކީ، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތް ދިރިއުޅެމުންދަނީ ބައްޕަގެ ފުރިހަމަ [illegible] ބައްޕަގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި [illegible] ކަމަށް ފާހަގަކުރާއިރު، އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ މައިންބަފައިންގެ ގެގައި ދިރިއުޅެމުން ދިޔަ ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އެ ގެއަށް ވަނުން މަނާކޮށްފައި ވިޔަސް އެ ގެއަށް އަމުރު [illegible] ފަރާތުން ވަދެފައިވާކަމަށް އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައި [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އަދި އިސްވެ ބަޔާންކުރި ފަރައިން ސަރަހައްދުން ކުރަ ސުވާލުތަކާ ގުޅިގެން، ބައެއް ހެކި ގެއަށް ވަދެފައިވާތީ އެކަމާ ވަރަށް ބިރުގަތް ކަމަށާއި އެކަމުގެ ސަބަބުން ބިރުވެރިކަން އުފެދިފައިވާ ކަމަށް އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ޖަވާބު ދީފައިވާ ކަމާއި، ނަމަވެސް [illegible] ހުރިހާ [illegible]

26. ވީމާ މި [illegible] ކަނޑައެޅުމުގައި ކޯޓުން [illegible] ކަމުގައި ނުފެނެއެވެ.

ނިންމަން ފެނުނު ގޮތް

27. އިސްވެ މި ބަޔާންކުރި ކަންކަން އެ ގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން، [illegible]

28. [illegible]

[illegible] އެއްވެސް [illegible] ކަމަށް

[illegible]

[illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible]

ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ވަޙީދު ރައުޔު

29. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްވާރިޘު ހުސައިންގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޙަމީދު މޫސާ ރައުޔު

30. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްވާރިޘު ހުސައިންގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ހުކުމް

ދެންފަހު، ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެ ގޮތުގެމަތިން ހުކުމުން، [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] މައްސަލާގެ ހުކުމް ބާތިލުކުރައި ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މި މައްސަލާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު   ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްރާޒިޤު ހުސައިން   ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޖަލީލް މޫސާ

(ރިޔާސަތު)